

Rödaktig granit. Höjd 1,85 m., bredd 1,03 m. Ristningen, som vetter mot SSÖ, är fullt tydlig, ehuru på några ställen grund. Nedåt åt höger äro flera runor fragmentariska. De skadade partierna ha utfyllts med cement.

Inskrift:

: styr : þuðulfs : sun : rsþi : stin : þesi : eftir : euít : brubur : s - - trk hrþa : kuþan :

5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55

Styrr, Þiudulfs sunn, resti sten þennsi æftir Övind, broður sinn, dræng harða goðan.

»Styr, Tjodulvs son, reste denna sten efter Övind, sin broder, en mycket dugande ung man.»

Till läsningen: Alla runorna äro säkra, de nedersta till höger dock illa skadade. 3 y är tydligt stungen liksom 24 e, 27 e, 32 e. 6 u är däremot ej stungen. Över mitten i 34 i finns en svag fördjupning, som dock ej är huggen. Efter 41 r är i sk endast nedre punkten bevarad. Av r. 43–44 återstå blott nedersta delarna av två huvudstavar. Dessa äro sannolikt rester av in. Av det följande sk finnas nu inga spår. Nedre delarna av de följande runorna 45–47 trk äro nu förstörda liksom sk efter 47 k. På H. Faith-Ells foto 1935 synas av dessa runor något mera, bl. a. hela 47 k samt hst:s bas i 46 r. Den lilla stenflisa som burit den nu försvunna ristningen har synbarligen förkommit strax före restaureringen 1938. Högra delen av bst till 56 n är borta genom hål för en av de järnkrampor, som stenen tidigare lagats med; likaså har nedre punkten i det följande sk gått förlorad i samma skada. — Torin: 34 e.

Mansnamnet *Styrr* finns i runinskrifterna för övrigt bara på U 1067. På Island är det känt från 900-talet. Äldsta belägget anses vara den bekante *Víga-Styrr*, Snorre godes svärfader, som ursprungligen lär ha hetat Arngrímr Þorgrímsson men fått sitt nya namn därför att han var *ofstopamaðr mikill*. Namnet skulle således ursprungligen ha varit ett binamn, som utträngt det egentliga namnet. Lind anser (*Binamn*, sp. 367), att dopnamnet *Styrr* sannolikt har sitt ursprung i ovannämnda namnbyte. Det var eljest föga brukat på Island men senare tämligen vanligt i Norge. Även den fornnordiska diktningen har betjänat sig av det i ett par fall, se E. Wessén, *Nordiska namnstudier* (1927), s. 65. Lundgren o. Brate anger ett medeltida, uppländskt belägg. — Om *Þiudulfr* se Vg 170, om *Övinðr*, även på Vg 62, se Sö 263 och Sm 28.

Inskriftens ortografi uppvisar flera exempel på uteslutna vokaler. Samma är förhållandet med Vg 184, som även av andra skäl kan anses vara ristad av samme man.

180. Kölaby sn, Stommen. Nu på kyrkogården.

Pl. 150.

Litteratur: Ulricehamns Tidning 26/8 1922; S. Welin, Berättelse 22/10 1922 (VFA); Handlingar 1921–22 (fyndrapport), 1935, 1938 (restaureringsrapport) i ATA; Fornminnesinventering 1933 (ATA).

Äldre avbildningar: S. Welin, bläckteckning 1922 (ATA), skiss och fotos (VFA).

Runstensfragmentet står sedan 1938 rest vid Kölaby västra kyrkogårdsmur, c:a 15 m. SV om kyrkans torn.

Stenen anträffades 1919 på Stommens ägor i åkern N om Kölaby kyrkogårdsmur, ungefär mitt för tornets nordvästra hörn. Vid uppbyggnaden klöv sig stenen på snedden i två delar. Den övre delen (fragment A) begagnades omedelbart till tak i källaringången till ett under uppförande varande boningshus på Stommen, 150 m. Ö om kyrkan. Stenen jämnades till, innan den lades i taket. Först senare fick man anledning att bryta upp även den andra stenhälvan. Denna visade sig ha runinskrift på undersidan och ställdes tillfälligt upp i Stommens trädgård (fragment B). Vid närmare undersökning av det inmurade stycket befanns jämväl detta ha haft runor, ehuru så gott som alla spår utplånats vid stenens tuktning före inläggningen i taket.

Den inmurade stenhälvan skulle ursprungligen ha varit större än den senare tillvaratagna. Det lösa fragmentet uppställdes av S. Welin i vapenhuset, där det hade sin plats, intill dess det 1938 fick sin nuvarande placering. Den inmurade delen kan icke utan mycket stor svårighet löstas ur källartaket.

Mörk, finkornig, gnejs. Fragment A: Längd 1,26 m., bredd 0,65 m. Inskriften är förstörd. Fragment B: Höjd 1,4 m., bredd 0,8 m. Ristningsytan är jämn.

Inskrift (fragment B):

: **kartuki** : **sati** : **ste** . . . **an** : **er** : **uarþ** . . . **unþin** . . . **uk** :

5 10 15 20 25

Kartoki satti ste[n] ... ER varð ... [F]undinn [hi]ogg.

»Kårtoke satte (denna) sten ... Han blev ... Funnen högg.»

Till läsningen: 1 **k** är vittrad men tämligen säker. 2 **a** är säker men har djup vittring på mitten, 3 **r** är säker. 4 **t** har tydlig bst till höger, men den vänstra är grund. På 5 **u** är hela partiet mellan stavarna bortfallet. 6 **k** är starkt vittrad upptill, bst svag. 7 **i** är säker liksom hela det följande ordet 8–11 **sati**. Bistavarna till 13 **t** äro nästan bortvittrade. 14 **e** är kraftigt stungen. 15–16 **an** äro tydliga. 17 **e** är tydligt stungen. Vänstra bst till 18 **n** är säker, den högra är nästan bortvittrad, men ganska säker. På 23 **u** är blott stavarnas huvudriktning säker; de ansluta icke till varandra upptill. 24 **n** är säker. 25 **t** har vittrad överdel, bistavarna äro osäkra. R. 26 visar mellersta delarna av en hst, **i**(?). 27 **n** är säker. Efter sistnämnda runa fortsätter inskriften direkt på en valk i stenytan. I själva övergången till detta högre parti bör ha stått ett sk samt minst en runa (: **h** el. **i**, kanske båda), som emellertid nu bortvittrat. På 28 **u** är stavarnas anslutning upptill osäker.

1–7 **kartuki** torde vara ett sammansatt mansnamn, tidigare icke belagt i runinskrifter. Förleden har binamnskaraktär och torde äga samband med fisl. *kárr* 'krushårig' (jfr *Kari* Sö 217). Den ursprungliga betydelsen av namnet som helhet bör således ha varit 'den krushårige Toke'. Man har tydligen känt behov av att till det egentliga, i dessa trakter allmänt brukade namnet Toke foga ett särskilt karaktistikum, en mycket vanlig företeelse i nordisk namngivning; se E. Wessén, *Nordiska namnstudier* (1927), s. 67. Om *Fundinn* se Vg 157.

Inskriften på det skadade fragmentet A har innehållit namnet på den döde samt säkerligen också en uppgift om var han dött. Att r. 15–16 **an**, som Jungner föreslagit, skulle bilda slutet av den dödes namn (exempelvis *Halfdan*) är mindre troligt. Snarare tillhöra de en attributiv bestämning till namnet, t. ex. *goðan*.

181. Norra Åsarps sn, Frugården.

Pl. 148, 149.

Litteratur: B 956, L 1402, 1405, T 90. J. Peringskiöld, *Monumenta* 9, bl. 97; N. R. Brocman, *Sagan om Ingvar Widtfarne* (1762), s. 201; C. G. G. Hilfeling, *Resor* 1791 (KB F m 57: 1, red. av P. Tham), s. 71 f.; J. N. B. [von] Abrahamson i *Antiqvariske Annaler* 2 (1815), s. 134 f.; P. E. Lindskog, *En korrekt beskrifning om Skara stift* 5 (1816), s. 256; C. J. Ljungström, *Redvägs härad* (1861), s. 34 f., *Rúna-list eller konsten att läsa runor* (1866), s. 12; N. G. Djurklou, *Antiqvitetsintendentens berättelse* 1869, s. 225 f. (ATA); O. Montelius, *Svenska runstenar om färder österut* (i: *Fornvännen* 1914, s. 98 f., 124); N. Beckman i *VFT* 4: 2 (1920), s. 60; *Fornminnesinventering* 1933 (ATA); *Handlingar* 1935 i ATA; S. B. F. Jansson, *Runstenarna i Dalums kyrka* (i: *VFT* 5: 2, 1942), s. 65, *De foro dristigt ...* (i: *Sv. Turistfören. Årsskrift* 1949), s. 111, *Svenska utlandsfärder i runinskrifternas ljus* (1956), s. 10 f.; H. Wideen, *Västsvenska vikingatidsstudier* (1955), s. 151.

Äldre avbildningar: Ulf Christofersson, bläckteckning 1687 jämte renritning för B 956 (i KB F l 7 a, bl. 18), träsnitt (i Peringskiölds *Monumenta* och B 956); P. Tham, bläckteckning (i Hilfeling a. a., s. 75); Ljungström, *Redvägs härad*, pl. 2; Djurklou, bläckteckning (i a. a.); S. Welin, tuschteckning (VFA), träsnitt (i T 90); F. Braun, foto 1911 (ATA).

Runstenen står rest Ö om Ätran, en dryg km. SV om N. Åsarps kyrka, på en liten kulle c:a 30 m. NÖ om nordligaste gården, Frugården. 15 m. NNV om runstenen ligger Olsbro, som givit stenen namnet Olsbro-